ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 4 (1939)

Δελτίον ΧΑΕ 4 (1936-1938), Περίοδος Γ'

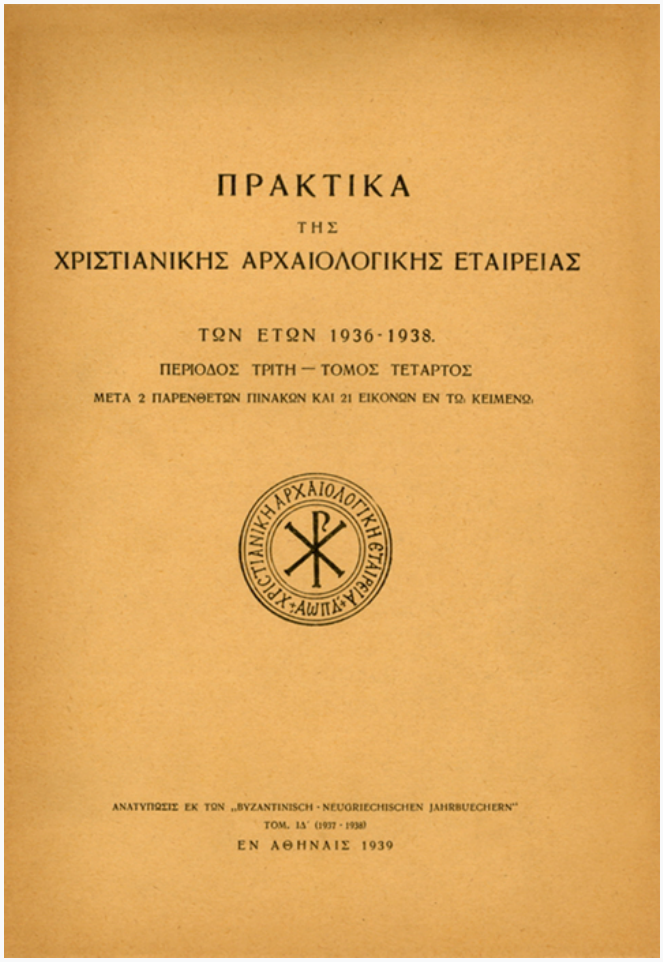
ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1936-1938.
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ — ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΜΕΤΑ 2 ΠΑΡΕΝΘΕΤΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ 21 ΕΙΚΟΝΩΝ ΕΝ ΤΩ ΚΕΙΜΕΝΩ.

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΩΝ „BYZANTINISCH-NEUGRIECHISCHEN JAHRBUECHERN"
ΤΟΜ. ΙΔ' (1937-1938)
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1939

Τέσσαρες κώδικες εκ της βιβλιοθήκης Ευσταθίου Ανανιάδου

Νίκος Α. ΒΕΗΣ

doi: 10.12681/dchae.1432

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΒΕΗΣ Ν. Α. (2013). Τέσσαρες κώδικες εκ της βιβλιοθήκης Ευσταθίου Ανανιάδου. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, *4*, 203–216. https://doi.org/10.12681/dchae.1432

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Τέσσαρες κώδικες εκ της βιβλιοθήκης Ευσταθίου Ανανιάδου

Νίκος ΒΕΗΣ

Δελτίον ΧΑΕ 4 (1936-1938), Περίοδος Γ'• Σελ. 203-216

ΑΘΗΝΑ 1939

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE
e-Publishing

www.deltionchae.org

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Ὑπὸ

ΝΙΚΟΥ Α. ΒΕΗ (BEES).

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΑΝΑΝΙΑΔΟΥ

Οἱ κατωτέρω περιγραφόμενοι κώδικες ὑπῆρξαν ποτὲ κτῆμα τοῦ ἱερομονάχου καὶ διδασκάλου Ἀνανίου, καταγομένου ἐκ Στρεζόβης τῶν Καλαβρύτων. Ὁ Ἰωάννης Λαμπρόπουλος ἐν τῷ ἀνεκδότῳ αὐτοῦ ἔργῳ «Περὶ τῆς Πελοποννησιακῆς Παιδείας» ἐπὶ Τουρκοκρατίας [1] παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς, ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀνανίας ἐδίδαξεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Στρεζόβῃ ἀπὸ τοῦ 1812 μέχρι τοῦ 1817, ἔπειτα δὲ ἐν Λυκουρίᾳ τοῦ Λευκασίου ἀπὸ τοῦ 1817 μέχρι τοῦ 1821, ἐν Λειβαρτζίῳ τῆς Ψωφίδος κατὰ τὰ ἔτη 1829—1834, «καὶ ἑπομένως» ἐν Γαστούνῃ καὶ Δίβρῃ τῆς Ἠλείας, ἀπέθανε δ' ἐν βαθεῖ γήρατι ἐν Στρεζόβῃ. Μικρανεψιὸς τοῦ ἱερομονάχου καὶ διδασκάλου Ἀνανίου εἶναι ὁ φίλος κ. Εὐστάθιος Ἀνανιάδης, πρόεδρος τοῦ ἀναθεωρητικοῦ στρατοδικείου, ὁ ὁποῖος πλὴν τῶν τεσσάρων κατωτέρω περιγραφομένων κωδίκων κατέχει καὶ ἄλλα λείψανα τῆς βιβλιοθήκης τοῦ λογίου αὐτοῦ θείου.

Ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν κωδίκων ἠκολούθησαμεν τὸ ὑφ' ἡμῶν παραδεδεγμένον σύστημα, περὶ ὀλίγα τινὰ νεωτερίσαντες. Δι' ἀραιῶν γραμμάτων δηλοῦνται χωρία εἰλημμένα ἐκ τῶν κωδίκων ἀπαραλλάκτως, τηρουμένων δῆλον ὅτι τῶν ἀνορθογραφιῶν καὶ ἰδιογραφιῶν αὐτῶν. Ἐντὸς εἰσαγωγικῶν περιλαμβάνονται ἐπιγραφαὶ συγγραφῶν ἢ κεφαλαίων αὐτῶν ἢ χωρία τῶν κωδίκων αὐτολεξεὶ ἐξ αὐτῶν λαμβανόμενα.

I

Χάρτης λεῖος. Διαστ. 0,17 X 0,232. Αἰὼν XVII. Φ. 241.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΜΑΛΑΞΟΥ Νομοκάνων.

Ἐλλιπὴς καί κολοβός. Προηγοῦνται: Α' (φ. 1α) τὸ προοίμιον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ λέγει: «Τοῖς ἀπανταχοῦ εὑρισκομένοις ἱερωμένοις τὲ καὶ λαϊκοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν». Β' (φ. 2α) σημείωμα περὶ τῆς συγγραφῆς τοῦ νο-

1) Πρβλ. *Νίκον Α. Βέην* ἐν τοῖς «Παναθηναίοις», τόμ. Θ' (1904/5) σελ. 79, 241. *Τρ. Εὐαγγελίδην*, Ἡ Παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Τόμ. Α', σελ. 250.

μοκάνονος, γενομένης παρὰ «τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἐλαχίστου δούλου αὐτοῦ ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΜΑΛΑΞΟΥ, υἱοῦ τοῦ πρώην τιμιωτάτου οἰκονόμου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ν α υ π λ ί ο υ καὶ Ἄργους, κῦρ Δημητρίου· ἐν ἔτει ζοα', ἰνδικτιῶνος ς-ς ἀπὸ κτίσεως κόσμου· ἀπὸ δὲ κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, αφξβ· μαρτίῳ ε'-η.» Γ' (φ. 2β-17α): «Πίναξ σὺν θεῷ ἁγίῳ τοῦ παρόντος βιβλίου». Ἀναγράφει ὁ πίναξ τς' ἐν ὅλῳ κεφάλαια, τὰ ὁποῖα κατὰ μέγα μέρος περιέχονται ἐν τῷ κώδικι. Ἀναγράφω τὰς ἐπιγραφὰς κεφαλαίων τινῶν: α' (φ. 18α-β) «Περὶ κριτοῦ τοῦ εἶναι εἰς πάντας συμπαθὴς καὶ νὰ μηδὲν πιστεύῃ λόγια τινὸς χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ· ΜΑΤΘΑΙΟΥ [ΒΛΑΣΤΑΡΕΩΣ] τοῦ νομοθέτου, ὅς ἦν ἱερομόναχος σοφώτατος». μη' (φ.56α-57α): «Περὶ ἀρχιερέως ἐὰν μεγαλοσχημήσῃ ἑκὼν ἢ ἄκων· ἢ ποιήσει παραίτησιν· τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ σοφίας κανὼν Β-ος». ξη' (φ. 68α): «Περὶ τοῦ θέλοντος ἱερωθῆναι καὶ λάβῃ γυναῖκα ἢ χήραν, ἢ δούλην ἢ ἄλλην κακοῦ βίου, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς· ἀποστόλων [κανών], τῶν ἐπὶ σκηνῆς λέγονται αἱ γυναῖκες ὁποῦ κτυποῦν τὰ τύμπανα». ρη' (96β—97α): «Περὶ τοῦ μὴ θάπτειν νεκρούς, ἤγουν τοὺς ἀποθαμένους μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν· οὐδὲ μεταφέρνουν ἀπὸ τάφον σῶμα ἀνθρώπου, ἢ καμμίαν ὕλην». ρθ' (φ. 97α-β) «ὅτι εἰς ἐκκλησίαν συμπόσια δὲν γίνονται, οὐδὲ καπηλεῖα εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβόλους· συνόδου Δ'-ς καὶ Λαοδικείας κανὼν κη'». ρξη' (φ. 154β—155α) :«Περὶ ἀδελφοποιΐας, ὅτι καὶ μηδὲν γίνονται». ρογ' (φ. 156α) «Λύσις γάμου ἀζήμιος, ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν εὑρίσκεται σαρκικῶς μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ΜΑΤΘΑΙΟΥ [ΒΛΑΣΤΑΡΕΩΣ]». σοη' (φ. 214β—215α): «Τάξις πρωτοκαθεδρίας» τῶν πατριαρχείων, μητροπόλεων καὶ ἀρχιεπισκοπῶν «ὁποῦ εὑρίσκονται τὴν σήμερον, καὶ εἶναι ὑποκείμεναι τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλεως». σοθ' (φ. 215α—β): «Περὶ τοῦ ποῖοι τῶν μητροπολιτῶν ἔχουν τὴν σήμερον ἐπισκοπάς». σπ' (φ. 215β—216α): «Περὶ τῶν μητροπολιτῶν ποῖοι λέγονται ὑπέρτιμοι καὶ ἔξαρχοι· καὶ ποῖοι λέγονται ὑπέρτιμοι μόνον». σϟ' (φ. 224α—225α): «Πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς τὰ γράμματα ὁποῦ δίδει ἐκείνων ὁποῦ ταξιδεύουν, ἢ διὰ γῆς, ἢ διὰ θαλάσσης, τὰ ὁποῖα καλοῦνται παντέπες». τς' (φ. 237α—238α): «Εὐχὴ συγχωρητική». Μετὰ ταῦτα ἕπονται τύποι δύο γραμμάτων : α' (φ. 238α—239β) ἀνεπιγράφου πρὸς Ἀλέξιον Μιχαηλοβίτζην τῆς Ρωσσίας (ἰδὲ σ. 204 κ.ἑ.), β' (φ. 239α—241) ἀναφορᾶς πρὸς τὸν πατριάρχην πάσης Μοσχοβίας καὶ Ρωσσίας (σ. 206 κ.ἑ.)

Ἔχει τὸ κείμενον τοῦ ὑπ' ἀριθμόν α' τύπου γράμματος πρὸς τὸν Ἀλέξιον Μιχαηλοβίτζην [1] ὡς ἑξῆς:

«Εὐσεβέστατε, θεόστεπτε, γαληνότατε, χριστιανικώτατε καὶ ὀρ-

---

1) Ἄλλους τύπους γραμμάτων ἢ καὶ ἑλληνικὰ γράμματα πρὸς τὸν Ἀλέξιον Μιχαηλοβίτζην (1645-1676) καὶ τούτου γράμματα ὑπὲρ ἑλληνικῶν μονῶν ἰδὲ π.χ. παρὰ *Πορφυρίῳ Οὐσπένσκῃ*, Τὸ Ἀλεξανδρινὸν πατριαρχεῖον (ἐν Πετρουπόλει 1898) σελ. 179 κ. ἑ., Ἐπετ. Ἑταιρ. Βυζ. Σπουδῶν, τόμ. Η' (1931) σελ. 100 κ. ἑ., 105 κ. ἑ.

ϑοδοξότατε, κράτιστε ἐλέῳ ϑεοῦ μέγα αὐϑέντα βασιλεῦ καὶ μέγα κνέζη Ἀλέξιε Μιχαηλοβίτζη πάσης Ρωσσίας, καὶ αὐτοκράτωρ Βλαντιμιρίου, Μοσχοβίας, Νοβογραδίου, βασιλεῦ Καζανίου, βασιλεῦ Ἀστραχανίου, βασιλεῦ Συμπερίου, μέγα αὐϑέντα Πισκοβίου, μέγα κνέζη Σμολενίσκας, Ντιβερσκίας, Περμοσκίας, Μπολγαρίας, Ντερνιβοβίας καὶ Καζανίου, Πολυτοκίας, Ροστοβίου, Ἱεροσλαβίου, Πελοδερσκίας, Λιϑλομοσκίας, Οὐντοσκίου, Ὑπτορσκίου, Κοντοσκίου, καὶ παντὸς βορείου μέρους ἐξουσιαστά, καὶ αὐτῶν τῶν ρηϑέντων πολλῶν αὐϑεντῶν μέγα αὐϑέντα καὶ ἐξουσιαστὰ αὐτῶν τῶν ρηϑέντων πολλῶν αὐϑεντῶν μέγα αὐϑέντα καὶ ἐξουσιαστὰ ϑεοστήρικτε, ταπεινῶς προσκυνοῦμεν τὸ κράτος τῆς ϑεοσέπτου αὐτῆς βασιλείας, δεόμενοι Κυρίῳ τῷ Θεῷ καὶ τῇ ὑπεράγνῳ καὶ ἀειπαρϑένῳ αὐτοῦ μητρὶ ἵνα σκέπῃ καὶ διαφυλάττῃ τὸ ὕψος αὐτῆς ἀνώτερον πάντων τῶν ἐναντίων ἐχϑρῶν, καὶ νὰ διαμένῃ ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας αὐτῆς ἐπὶ τέκνα τέκνων μέχρι τοῦ αἰῶνος, εἰς καύχημα, σκέπην, ‖ (φ. 238$^{\beta}$) καὶ παρηγορίαν ὅλων τῶν χριστιανῶν ὁποῦ εἶναι εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην· γνωρίζει καλὰ τὸ κράτος τῆς ὀρϑοδοξοτάτου αὐτῆς βασιλείας, ὡς ὅτι ἀφ' οὗ παραχωρήσει ϑεοῦ ἐξ ἡμετέρων ἁμαρτιῶν, αἰχμαλωτίσϑημεν τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας, εἰς τοῦτα τὰ μέρη, δὲν ἔπαυσαν οὔτε παύουν οἱ διωγμοί, ϑλίψεις, στενοχωρίαι μεγάλαι, καὶ κάϑε βαρύτατον κακόν, εἰς τὸ γένος τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν· καὶ μάλιστα ὁ πικρὸς μέγας ἀφανισμός, ὁποῦ οἱ νῦν κρατοῦντες πάσχουν μὲ μυρίους τρόπους νὰ κάμουν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια τῶν ὀρϑοδόξων· ἀλλὰ δόξα τῷ μακροϑύμῳ Θεῷ τῷ βραβευτῇ τοῦ κράτους τῆς αὐτῆς βασιλείας ὁποῦ δὲν ἀπέρριψε παντελῶς τὸ γένος τῶν εὐσεβῶν, ἀλλὰ μᾶς ἐχάρισε τὴν ϑεοφρούρητον αὐτῆς βασιλείαν εἰς καταφυγὴν τῶν ἀναγκῶν μας, καὶ παρηγορίαν τῶν ϑλίψεων μας, καὶ μετ' αὐτὸ τὸ σκέπος μένουσιν ἀκόμη τινὰ μοναστήρια, κτίσματα τῶν παλαιῶν ἐκείνων καὶ μακαρίων βασιλέων αὐτοκρατόρων, εἰς τὰς χεῖρας τῶν εὐσεβῶν· διὸ καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ μοναχοὶ ὁποῦ μονάζομεν, δεόμενοι τῷ ϑεῷ διὰ τὴν ὑγείαν καὶ σωτηρίαν καὶ στερέωσιν τῆς αὐτῆς βασιλείας, κατοικοῦντες εἰς τὸ μοναστήριον τὸ λεγόμενον ‖ (φ. 239$^{\alpha}$) ριον τὸ λεγόμενον ὁ δεῖνα, κ τ ῆ σ μ α τοῦ μακαρίου καὶ ἀοιδίμου βασιλέως ὁ δεῖνα, οἱ ὁποῖοι πολλὰ καὶ καλά, μεγάλα καὶ αὐτοκρατορικὰ εἰσοδήματα κατὰ πῶς φαίνεται ἀπὸ τὰ χρυσόβουλλα καὶ ἄλλα γράμματα ἐκεῖνα τῶν ἀειμνήστων κτητόρων καὶ βασιλέων· ἀλλὰ ἡ πικρὰ αἰχμαλωσία καὶ ἡ τυραννία τῶν ἀσεβῶν ὅλα τὰ ἀφάνισε· καὶ ἔμεινε τὸ μοναστήριον αὐτό, ὁποῦ ἦτον τόσον πλούσιον καὶ εὐτυχές, εἰς μεγάλην πτωχείαν καὶ ἀνάγκην, μὴ δυνάμενον πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὰς ζημίας τῶν ἀσεβῶν· διότι τὰ ὅσα δουλεύομεν ἐργαζόμενοι τὴν γῆν μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ ἱδρῶτος, δὲν φϑάνουν εἰς τὸ νὰ σφαλίζωμεν τὰ στόματα τῶν τυράννων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων καὶ ϑεὸς ἡμῶν μᾶς ἔδωκε τὸ ϑεόσεπτον κράτος τῆς βασιλείας αὐτῆς, εἰς τὸν τόπον ἐκείνων τῶν ἀοιδίμων βασιλέων καὶ κτητόρων μακαρίων τῆς μονῆς ταύτης, προστρέχομεν καὶ

ἡμεῖς εἰς τὸ τέλος τῆς αὐτῆς βασιλείας, ὡσὰν εἰς κοινὴν καταφυγὴν τῶν εὐσεβῶν ὅλων· καὶ πέμπομεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ κράτους αὐτῆς, τοὺς ὁσιωτάτους ἱερομονάχους, τόν τε ὁσιώτατον κῦρ ὁ δεῖνα· παρακαλώντ(ας) τὸ ὕψος τῆς σῆς βασιλείας, ἵνα δείξῃ τὸ ἔλεός της εἰς τοῦτο τὸ βασιλικὸν καὶ αὐτοκρατορικὸν μοναστήριον, καὶ νὰ δεχθῇ μὲ τὴν συνηθισμένην αὐτῆς γαληνότητα τοὺς προρηθέντ(ας) ἱερομονάχους, ἐπειδὴ τοὺς πέμπομεν, ὡς σὰν νὰ τοὺς ἠθέλαμεν || (φ. 239β) πέμπει καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον βασιλέα Κωνσταντῖνον, τὸν κτήτορά μας· καὶ θέλει ἔχει ὄχι μόνον τὴν δέσποιναν θεοτόκον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν πρεσβεύοντας ὑπὲρ τοῦ ὕψος τῆς βασιλείας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τοὺς αὐτοκράτοράς μας καὶ κτήτοράς μας, οἱ ὁποῖοι εἶναι εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ, ὁποῦ εὐφραίνονται τὴν οὐράνιον βασιλείαν, θέλουν συκώνει τὰ χέριά τους πρὸς τὸν θεόν, νὰ δέωνται καὶ διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ κράτους τῆς βασιλείας αὐτῆς, βλέποντάς την πῶς ἀνακτίζει μὲ τὸ ἔλεός της ἐκεῖνο τὸ μοναστήριον, ὁποῦ αὐτοί, μετὰ πολλοῦ πόθου ἔκτισαν, καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ δὲν θέλομεν λείπει ἀγρυπνοῦντες καὶ προσευχόμενοι διὰ τὴν ὑγείαν, σωτηρίαν, στερέωσιν, κατ' ἐχθρῶν αὐτῆς νίκην, καὶ διαμονὴν καὶ διαδοχὴν τῆς βασιλείας αὐτῆς, εἰς υἱοὺς υἱῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν:

Ἐν τῷ ὁδεῖνα τόπῳ· ἐν τῷ ὁδεῖνα μοναστηρίῳ· ἔτει ἀπὸ Ἀδὰμ ὁ δεῖνα· ἐν μηνὶ ὁδεῖνα: τῆς γαληνοτάτης καὶ θεοσέπτου βασιλείας· δοῦλοι καὶ ἱκέται ταπεινοί».

Τὸ δὲ κείμενον τοῦ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. β' σημειωθέντος τύπου γράμματος ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τῷ μακαριωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ πάσης Μοσχοβίας καὶ Ῥωσσίας, ὡς πατρὶ ἡμῶν καὶ δεσπότῃ, τὴν ὀφειλομένην προσκύνησιν ἀπονέμομεν ταπεινῶς καὶ εὐλαβῶς. || (φ. 240α). Εἰς τὸ περίφημον νησὶ τῆς Χίου, ἢ εἰς ὁδεῖνα τόπον, ἔκτισε μοναστήριον περίδοξον ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ἢ τοῦ ὁδεῖνα ἁγίου, ὁ ἀείμνηστος βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Κωνστάντινος ὁ μοναχός[1], καὶ τὸ ἐτίμησε καὶ τὸ ἐπλούτησε μὲ τὶς μεγαλειότεραις τιμαῖς καὶ πλούτη ὁποῦ ἦτον δυνατόν· καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὰ προσκυνητὰ χρυσόβουλλα ἐκείνου τοῦ βασιλέως· καὶ ὄχι μόνον αὐτὸς ὡσὰν κτήτωρ ὁποῦ ἦτον τὸ ἐπιμελεῖτο τὸ μοναστήριόν του, ἀλλὰ καὶ οἱ καταπόδι του αὐτοκράτορες τῶν Ῥωμαίων, ὅ τε Διογένης καὶ ὁ Ῥωμανός, Νικηφόρος ὁ Βοτενιάτης, Κωνσταντῖνος καὶ Μιχαὴλ οἱ Δούκηδες, καὶ Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός· ὅλοι τοῦτοι οἱ βασιλεῖς μὲ χαρίσματα τὸ ἐπλούτισαν καὶ ἐτίμησάν το, καὶ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τους τὸ ἐφύλαγαν ὡς τὸ δείχνουν τὰ χρυσόβουλλά τους· ἀμὴ ὡσὰν παραχωρήσει Θεοῦ ἦλθεν πικρὴ αἰχμαλωσία εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν γένος, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας μας ὁ Θεὸς μᾶς ἔδειξε θλίψαις πολ-

---

1) Γραπτέον: ὁ Μονομάχος (πρόκειται περὶ τοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1042—1054 ἄρξαντος Κωνσταντίνου Θ').

λαῖς καὶ κακαῖς, τότε ἄρχισε καὶ τὸ βασιλικὸν τοῦτο μοναστήριον νὰ παιδεύεται ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς· οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον τὸ ἐγύμνωσαν ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά του ὡς καὶ τὰ λοιπὰ μοναστήρια τῶν μερῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν ‖ (φ. 240β) τὸ στενοχωροῦν μὲ τόσας ἐξόδους μεγάλας καὶ ἀνυποφέρτους, μὲ τυραννίες καὶ ἄλλα κακὰ ὁποῦ δὲν εἶναι μόδος νὰ τὰ γράφωμεν· τόσον ὁποῦ ἐργαζόμεθα τὴν γῆν μετὰ πολλοῦ μόχθου καὶ ὑ δ ρ ό τ ο ς διὰ νὰ σφαλίζωμεν τὰ τῶν ἀσεβῶν σώματα, καὶ πάλιν δὲν ἀποφθάνομεν, ἀλλ' εἴμεσθεν εἰς χρέη βαρύτατα καὶ στενοχωρίαν μεγαλοτάτην· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ὁποῦ ἐπλεόνασε καὶ ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς τὴν μεγαλοσύνην καὶ δικαιοσύνην του κατὰ τὸν προφήτην Δαβίδ, μᾶς ἔδωσε παρηγορίαν καὶ καταφυγὴν στερεάν, καὶ δὲν ἀφάνισε παντελῶς τὸ βασίλειον τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, μόνον τὸ ἐμετάθεσεν ἀπὸ τοῦτα τὰ μέρη καὶ τὸ ἔφερεν εἰς αὐτά· ἴσως διὰ νὰ πλατύνῃ περισσότερον ἡ πίστις τῶν εὐσεβῶν, καὶ νὰ δοξασθῇ τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα· καὶ μᾶς ἔδωσεν ὀρθοδοξότατον καὶ μεγαλότατον αὐτοκράτορα καὶ θεόσεπτον βασιλέα, τὸν εὐσεβέστατον, γαληνότατον, χριστιανικώτατον καὶ ὀρθοδοξότατον κράτιστον ἐλέῳ Θεοῦ μ έ γ α αὐθέντην βασιλέα καὶ μ έ γ α κνέζην Ἀλέξιον Μιχαηλοβίτζην πάσης Ρωσσίας, καὶ αὐτοκράτορα Βλαντιμιρίου, Μοσχοβίας, Νοβογραδίου, βασιλέα Καζανίου, Ἀστραχανίου, Συπμιρίου, μ έ γ α αὐθέντην Πισκοβίου, μ έ γ α κνέζην Σμολένισκας, καὶ λοιπῶν ‖ (φ. 241α) πολλῶν αὐθεντῶν μ έ γ α αὐθέντην καὶ παντὸς τοῦ βορείου μέρους κατεξουσιαστήν· τοῦ ὁποίου τὸ θεοστήρικτον κράτος εἰς μακρόβιον καὶ ἀνενόχλητον εἰς αἰῶνας αἰώνων· τὸν ὁποῖον ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μᾶς τὸν ἐχάρισεν ἀντὶ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους καὶ ἀοιδίμους αὐτοκράτοράς μας διὰ νὰ μᾶς εἶναι καταφυγὴ καὶ προστασία τοῦ παντὸς κόσμου, τρέχομεν εἰς τοὺς πόδας τῆς αὐτοῦ γαληνότητος, καὶ πέμπομεν ἐκ μέρους ὅλων τῶν πατέρων τῆς μονῆς ταύτης τοὺς ὁσιωτάτους ἱερομονάχους ὀδεῖνα καὶ ὀδεῖνα διὰ νὰ εὕρωμεν μερικὴν παρηγορίαν ἀπὸ τὸ ἔλεος τῆς θεοστέπτου αὐτοῦ βασιλείας, διὰ τοῦτο γράφομεν ταπεινῶς καὶ πρὸς τὸ ὕψος τῆς σῆς μακαριότητος παρακαλῶντας την νὰ δείξῃ σπλάχνα πατρικὰ εἰς τοὺς προρρηθέντας ἱερομονάχους καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ διὰ τῆς ἁγίας μεσιτείας σου πρὸς τὸν θεόσεπτον βασιλέα νὰ μᾶς βοηθήσῃ ὡς πατὴρ φιλόστοργος· καὶ θέλει ἔχει ὄχι μόνον τὸ μνημόσυνον ἀκατάπαυστον, ἀλλὰ καὶ θέλει συναριθμισθῇ ὡς ἀοίδιμος κτήτωρ ὁμοῦ μὲ τοὺς μακαρίους ἐκείνους βασιλεῖς καὶ πατριάρχας, διὰ πρεσβειῶν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἀμήν: —

Ἐν τῷ· ὀδεῖνα τόπῳ· ἔτει ὀδεῖνα, ἐν μηνὶ ὀδεῖνα· εἰς τόσαις μηνός.

Τῆς ἁγιωτάτης σου μακαριότητος, δοῦλοι ταπεινοὶ καὶ ἱκέται:»

Εἶναι προφανές, ὅτι οἱ ἀνωτέρω παρατεθειμένοι τύποι γραμμάτων προέκυψαν ἐκ γραμμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπηύθυναν πρὸς τὸν Ἀλέξιον Μιχαηλοβίτζην καὶ τὸν Πατριάρχην Μοσχοβίας καὶ Ρωσσίας οἱ μοναχοὶ τῆς Νέας Μονῆς τῆς Χίου.

Προκειμένου περὶ τῆς ἀνωτέρω σελ. 444 ἀναγραφείσης «τάξεως πρωτοκαθεδρίας» ἅς σημειωθῶσι τὰ ἑξῆς. Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀναφέρονται ἐν ὅλῳ ἑβδομήκοντα καὶ μία, ἐξ ὧν πρώτη ἡ Καισάρεια καὶ τελευταία ἡ Μολδοβλαχία, κ': ἡ Μονεμβασία, κδ': ἡ Λάρισσα. κε': ἡ Ναύπακτος, λ': ἡ Χριστούπολις, ἤτοι ἡ Καβάλλα. λα': ἡ Σμῦρνα. λε': ὁ Μελένικος. μα': ἡ Μέθυμνα. μζ': «τὸ Ἄργος· τὸ Ἄργος ἐγένετο μητρόπολις, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως κῦρ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου· ἐν ἔτει, ϛφηζ'». μη': ὁ Εὐρίπου. νϛ' Ὁ Καραβηζήνης. ξα': ὁ Νικοπόλεως ἤτοι Νευροκόπου. ξε' ὁ Βιτθίας. ξϛ': ὁ Καφᾶς, ο': ὁ Οὐγκροβλαχίας. Ἀρχιεπισκοπαὶ ἀναφέρονται αἱ ἑξῆς: α^{ον}: «ἡ Προικόνησος». β^{ον}: «ἡ Κάρπαθος». γ^{ον}: ἡ Αἴγινα. δ': ἡ Πωγωνιανή. ε': Ὁ Ἐλασσώνας. ϛ': ἡ τῆς Λευκάδος.

Ἐκ τοῦ κεφαλαίου, ἐν ᾧ ἀναγράφονται «ποῖοι τῶν μητροπολιτῶν ἔχουν τὴν σήμερον ἐπισκοπὰς» ἅς μεταγραφῶσι τὰ ἑξῆς: «Ὁ Νικομηδείας τῆς Βιθηνίας ἔχει μίαν, ἡ ὁποία λέγεται Ἀπολλωνιάδα». «Ὁ Θεσσαλονίκης ἔχει ταύτας· τοῦ Κίτρους· τοῦ Σερβίων.... τοῦ Καμπανίας, ἤτοι Καστρίου·... τοῦ Ἀρδσμάρεως· ... τοῦ Λιτῆς καὶ Ρεντίνης· τοῦ Πολεανῆς καὶ Βαρβαριωτῶν· τοῦ Πλαταμῶνος καὶ Λυκοστομίου». «Ὁ Κορίνθου... ἔχει ταύτας τοῦ Δαμαλῶν· τῆς Κεφαλληνίας· τῆς Ζακύνθου· καὶ τοῦ Πολυφέγγους· Ζεμενοῦ· καὶ Ταρσοῦ». «Ὁ Μονεμβασίας... ἔχει ταύτας· τοῦ Κυθηρίας· τοῦ Μεθώνης· τοῦ Κορώνης· τοῦ Ἔλους· τοῦ Μαΐνης· τοῦ Ζευνῶν, ἤτοι Καλαμάτας· καὶ τοῦ Ῥέοντος». «Ὁ Ἀθηνῶν τῆς Ἑλλάδος ἔχει ταύτας· τοῦ Διαυλίας· τοῦ Ταλαντίου· τοῦ Ἄνδρου· τοῦ Σκύρου· τοῦ Σόλωνος· καὶ τῆς Μανδίτζης». «Ὁ Πατρῶν Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Ὠλένης καὶ τοῦ Κερνίτζης». «Ὁ Τραπεζότος Λαζικῆς ἔχει ταύτας· τοῦ Κάϊν· καὶ τοῦ Ὄφεως».«Ὁ Λαρίσσης τῆς Ἑλλάδος ἔχει ταύτας· τοῦ Δημητριάδος· τοῦ Λιτζᾶ καὶ Ἀγράφων· τοῦ Φαναρίου· τοῦ Ζητουνίου· τοῦ Θαυμακοῦ· τοῦ Σταγῶν· τοῦ Λοιδορικίου· τοῦ Γαρδικίου· τοῦ Ραβδοζάου· τοῦ Σκιάθου». «Ὁ Ναυπάκτου Νικοπόλεως ἔχει ταύτας· τοῦ Βονδίτζης· τοῦ Ἀετοῦ· τοῦ Ἀχελῷου· τοῦ Ῥυγῶν». «Ὁ Ἰωαννίνων ἔχει ταύτας· τοῦ Βελᾶς· τοῦ Βοθρῶν... καὶ τοῦ Μάρης». «Ὁ Λακεδαιμονίας τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας[1]· τοῦ Ὀρέων[2]. τοῦ Καρίστου· τοῦ Πορθμοῦ· τοῦ Αὐλῶνος· καὶ τῶν Καναλίων.»[3]

Πολλαὶ ἐπιγραφαὶ κεφαλαίων ἢ ἄλλων τμημάτων τοῦ κώδικος ἔχουσι γραφῆ δι' ἐρυθροῦ μέλανος. Ἐπίσης ἐρυθρόγραφα εἶναι πολλὰ ἀρκτικὰ γράμματα τοῦ κώδικος. Ἐν φ. 1^{α}, 18^{α}, 214^{α}, 216^{β}, ἀπαντῶσι

1) Ἐνταῦθα παρατηρεῖται χάσμα· ὁ βιβλιογράφος παρέλιπε τὰς ἐπισκοπὰς Λακεδαιμονίας ὡς καὶ τὰς πρώτας τῶν εἰς τὴν μητρόπολιν Εὐρίπου ὑπαγομένων ἐπισκοπῶν.

2) Παρετυμολογικῶν ἀντί: Ὠρεῶν.

3) Πρβλ. περὶ τῆς τάξεως ταύτης πρωτοκαθεδρίας *Zachariae v. Lingenthal* ἐν Monatshefte der Preussischen Akademie der Wissenschaften, ἔτος 1878, σελ. 276-288.

διάκοσμα. Ἐν ταῖς ᾤαις παρετήρησα δοκίμια κονδυλίου (φ. 42$^{\beta}$, 89$^{\beta}$, 134β κ.α). Ἐπὶ τῆς ἔξω ᾤας τοῦ φ. 137$^{\alpha}$ κεῖνται λογαριασμοὶ γραφέντες κατὰ τοὺς νεωτάτους χρόνους. Ἐπὶ τῆς ἔξω ᾤας τοῦ φ. 227$^{\beta}$ ἀναγινώσκομεν: αὐτό τό βιβλίον | εἶναι τοῦ μονα|στιριου. (γραφὴ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος).

Τὰ τετράδια τοῦ κώδικος ἀποτελοῦνται ἐν τῷ κανόνι ἐξ ὀκτὼ φύλλων. Εἶναι δὲ τετράδια ἀρχῆθεν ἠριθμημένα δι' ἑλληνικῶν ἀριθμῶν· ἡ δὲ ἀρίθμησις ἔχει γραφῆ ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει ἑκάστου τετραδίου ἐν ταῖς ᾤαις. Κατὰ τὴν παλαιὰν ἀρίθμησιν ἔχει ὁ κῶδιξ τριάκοντα τετράδια· μετὰ τὸ λ' τετράδιον ἕπονται τρία φύλλα.

Μεταξὺ τῶν φ. 142 καὶ 143 ἐξέπεσον δύο φύλλα. Ἔχει δὲ πολλαχοῦ ὁ κῶδιξ ὑπὸ τῆς νοτίδος καὶ ἐξ ἄλλων αἰτίων φθαρῆ. Τὸ φ. 17$^{\beta}$ παρέμενεν ἄγραφον.

Ἀποτελεῖται ἡ στάχωσις τοῦ κώδικος ἐκ ξυλίνων πινακίδων, ἐπικεκαλυμμένων διὰ βυρσίνου ἐπικαλύμματος. Κοσμεῖται δὲ τὸ ἐπικάλυμμα τοῦτο δι' ἁπλῶν ἐντύπων κοσμημάτων, ἐξ ὧν τινὰ παριστῶσι δικεφάλους ἀετούς. Εἶχε δὲ ποτὲ ἡ στάχωσις, ἡ ὁποία τώρα εἶναι ἐξηθρωμένη, καὶ βυρσίνους θυληκωτῆρας. Ἐπὶ τοῦ παραφύλλου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπικολληθῆ ἐπὶ τῆς πρὸς τὸ τέλος τοῦ κώδικος ἐσταχωμένης πινακίδος, ἔχουσι γραφῆ μεταξὺ ἄλλων καὶ αἱ χρονολογίαι 1816 καὶ 1830.

2

Χάρτης σκληρός. Διαστ. 0,16 X 0,22. Αἰὼν XIX. Φ. 2 + σελ. 578

Μαθηματάριον, περιέχον τὰ ἑξῆς κείμενα:

1 (σελ. 1—184) ΣΥΝΕΣΙΟΥ [ΚΥΡΗΝΗΣ] ἐπιστολαὶ ψυχαγωγικῶς ἐξηγημέναι.

Ἐπὶ μέρους αἱ σελ. 23, 174, ὡς καὶ αἱ σελ. 24—32, 171—172, ὁλόκληροι παρέμειναν ἄγραφοι, προφανῶς ἕνεκα χάσματος τοῦ ἀρχετύπου. Μετὰ τὴν σελ. 184 ἐξέπεσον φύλλα τινά.

2 (σελ. 185—212) «ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ περὶ τοῦ ἐνυπνίου, ἤτοι βίος Λουκιανοῦ».

Κείμενον μετὰ διαστίχου ψυχαγωγίας. Κολοβόν.

3 (σελ. 213—369) «ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ περὶ παίδων ἀγωγῆς».

Ἐπὶ μέρους συνοδεύεται τὸ κείμενον ὑπὸ διαστίχου ψυχαγωγίας.

4 (σελ 369—378) «Τοῦ αὐτοῦ [ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] περὶ τοῦ [πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων] ἀκούειν».

Κολοβόν. Τὸ κείμενον συνοδεύεται κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ διαστίχου ψυχαγωγίας.

5 (σελ. 379—410) «Χρηστοήθεια ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ».

Προτάσσεται, σελ. 379—381, τὸ προοίμιον καὶ ἕπονται τὰ κεφάλαια α′—ε′. Περιέχεται ἐν τῷ κώδικι ψυχαγωγικὴ ἑρμηνεία τοῦ καθ' ὅλου κειμένου τῶν προειρημένων κεφαλαίων, οὗ μόνον ἀποσπάσματα ἀπαντῶσιν ἐνταῦθα.

6 (σελ. 411—464) Χρηστοηθείας ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ κεφάλαια ΣΤ′—Η′.

Κείμενον μετὰ διαστίχου ψυχαγωγίας. Ἐν τέλει τοῦ η′ κεφαλαίου ἀναγινώσκομεν: «Τέλος κ(αὶ) τῷ θεῷ αἶνος(;) κ(αὶ) τῇ μητρί αὐτοῦ κλέ(ος)».

7 (σελ. 471—505) «ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ πρὸς Δημόνικον:~Παραίνεσις:~».

Κείμενον μετὰ διαστίχου ψυχαγωγίας. Ἐν σελ. 471 παρὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κειμένου ἀναγινώσκομεν: ϟωγ$^{-\varphi}$: δεκεμβρ$^{\gamma}$.: ς$^{-\eta}$

8 (σελ. 506—528) «Τοῦ αὐτοῦ [ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ] πρὸς Νικοκλέα: —περὶ βασιλείας:».

Κείμενον μετὰ διαστίχου ψυχαγωγιας, ἐλλιπὲς κατὰ ἓν τετράδιον (ἀποτελούμενον ἐξ ὀκτὼ φύλλων), ὡς σημειοῦται ἐν τῇ κάτω ᾧᾳ τῆς σελ. 515 καὶ ἐν τῇ ἄνω ᾧᾳ τῆς σελ. 516. Ἐν σελ. 506 ἄνωθεν ἐπιτίτλου ἀναγινώσκομεν: ϟωδ′$^{-\varphi}$: ἰανουαρίω κη$^{-\eta}$: Πανάγος ὁ κεκτημὲν(ος) κ(αὶ) γράψας ταῦτα. Καὶ μετὰ τὸ πέρας τοῦ κειμένου, σ. 528, ἀναγινώσκομεν: ϟωδ$^{-\varphi}$ μαρ$^{\tau}$ίου ιε$^{-\eta}$: Πανάγ(ος): Καὶ ἐν τῇ ἔξω ᾧᾳ τῆς σ. 524 ἀναγινώσκομεν: «μαθήματα τοῦ ΧΡΥΣΟ(ΣΤΟΜΟΥ)».

9 (σελ. 529—578) «Τοῦ ΑΥΤΟΥ [ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ] εἰς Εὐαγόραν ἐγκώμιον: ~ ».

Κείμενον μετὰ διαστίχου ἐπὶ μέρους ἀραιᾶς ψυχαγωγίας, κολοβόν. Τέλ:... τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀθάνατοι γεγόνασιν, οἶμαι κἀκεῖνον... Ἐπὶ τῆς ἄνω ᾧας τῆς σελ. 557 ἀναγινώσκομεν: ἀμὲλεια τοῦ Κυρ Ανδρὲος. Ἐπὶ τῆς ἄνω ᾧας τῆς σελ. 558: σκοτοδυνήασις τοῦ Κὺρ Ἀνδρέος. Ἐπὶ τῆς ἄνω ᾧας τῆς σελ. 559: ἡ ῥαστόνη τοῦ Κύρ Ἀνδρὲος δηκνήη τὰ κὰτοθεν—Ἐπὶ τῆς ἄνω ᾧας τῆς σελ. 560: ἡ ὀκνιρία τοῦ Κυρ Ἀνδρέος εἰς δὺλον πιεῖ τὰ κάτοθεν. Ἀναφέρονται τὰ σημειώματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι διαγραφῆ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βιβλιογράφου Πανάγου, εἰς τὸ γεγονός, ὅτι αἱ σελίδες 557—560, ὅπου τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος σημειώματα κεῖνται, περιέχουσι τὸ σχετικὸν κείμενον ἄνευ ψυχαγωγικῆς ἑρμηνείας. Ὁ ἐν τοῖς ἀνωτέρω σημειώμασιν ἀναφερόμενος Ἀνδρέας εἶναι προφανῶς διδάσκαλος.

Τὰ ἐν ἀρχῇ φ. 1—2 περιέχουσιν ἀναγραφὴν τῶν περιεχομένων, ἡ ὁποία τιτλοφορεῖται: «Πίναξ τῆς παρούσης βίβλου» καὶ συνοδεύεται

μετὰ παραπομπῶν εἰς σελίδας[1]. Εἶναι δὲ ἡ ἀρίθμησις τῶν σελίδων παλαιά, ἐν ᾧ ἡ ἀρίθμησις τῶν ἐν ἀρχῇ φύλλων προέρχεται ἐκ τῆς ταπεινότητός μου.

Ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων τοῦ κώδικος, οὗτος ποτὲ περιεῖχε καὶ «ΛΙΒΑΝΙΟΥ πρεσβευτικὸν δεύτερον ὑπὲρ τῆς Ἑλένης», ἀρχόμενον ἐκ τῆς σελίδος 589.

Ἐν σελ. 72 ἀναφέρονται «τὰ τέρματα τῶν Λιβύων τῶν Μπαρμπερέσων». Ἐν σελ. 92, ὁποῦ τὸ τέλος ἐπιστολῆς ΣΥΝΕΣΙΟΥ [ΚΥΡΗΝΗΣ] πρὸς Ὀλύμπιον, ἀναγινώσκομεν: «νὰ δώσῃς... εἰς τὸν κόντον τὸν μπεῖν ἐκεῖνα τὰ γράμματα». Ἐν σελ. 411 ἀναγινώσκομεν: «κοίταμα» (ἐκ τοῦ κοιτάζω). Ἐν σελ. 515 καὶ 516 ἀπαντᾷ ὁ τύπος: τετράδι = τετράδιον.

Στάχωσις ἐκ πινακίδων χάρτου ναστοῦ, νῦν ἐξηρθρωμένη.

3

Χάρτης. Διαστ. 0,15 X 0,22. Αἰὼν XVII. Φ. 85.

Θεολογικὸν σύνταγμα, κατὰ μέγα μέρος κατ' ἐρωταπόκρισιν συντεταγμένον.

Ἀκέφαλον καὶ κολοβόν. Ἄρχ:.... τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πιστοὺς αὐτοὺς παῖδας· ἕνεκεν ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ Παναγίου Πνεύματος, αὕτη μὲν ἐστὶν ἡ στεῖρα, καὶ ἡ πολὺ ἐν τέκνοις, ἥτις ἐστίν, ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή, ἠσθένησε, καὶ ἀδύνατος ἐγένετο... — Τελ.:... τὸ δωδέκατον ὅρος, καὶ τελευταῖον εἶναι ἡ κεφαλὴ τῶν Γαδείρων· τοῦτο εἶναι ἄλλο ὅρος... ιβ. Εἶναι δὲ πρὸς τὰ πρόσποδα τῆς γῆς, τὸ δωδέκατον· ἐξ αὐτοῦ ἁλμυροῦται ἡ μεγάλη θάλασσα τῶν Λατίνων: —

Ἐκ τῶν τμημάτων τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος θεολογικοῦ συντάγματος μνημονευτέα τὰ ἑξῆς:

1 (φ. 5[β]) «Περὶ θεολογίας. Δὲν ἐγεννήθη ὁ πατὴρ ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀμὴ ἐγεννήθη ὁ υἱός· καὶ πῶς νὰ μάθωμεν; πᾶσαν τὴν θεολογίαν, μετὰ πολλῶν καὶ καλῶν παραδειγμάτων κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν. Λοιπὸν ὁ βουλόμενος γενέσθαι θεολόγος· ἂς μάθῃ τοῦτο τὸ βιβλιόπουλον, νὰ ἐγνωρίσῃ τὸ πᾶν· προοίμιον μετ' εὐχῆς.... — ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΡΕΣΙΝΟΥ ΤΟΥ ΕΚ ΚΟΡΙΝΘΟΥ[2]. — Ἐκ τοῦ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, περὶ θεολογίας ἐξήγησις· καὶ διδασκαλία εἰς ἁπλῆν γλῶσσαν. Ἐρωτήσεις διάφοραι περὶ τοῦ τί ἐστί; Θεός· καὶ πῶς λέγεται τρισυπόστατος....»

2 (φ. 43[α]) «Περὶ ἀγγέλων, καὶ πόσα εἶναι τὰ οὐράνια τάγματα;»

---

1) Ὑπὸ τοῦ γράψαντος τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων τοῦ κώδικος αἱ σελίδες αὐτοῦ καλοῦνται: φ(υλλα).

2) Πρβλ. Δελτίον τῆς ἐν Ἀλμυρῷ Φιλαρχαίου Ἑταιρείας τῆς Ὄρθρυος. Τεῦχος Γ'. Ἐν Ἀθήναις 1900, σελ. 8, 14.

Ἐπὶ τῆς ᾧας τοῦ φ. 46$^{\beta}$ ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: «ΗΛΙΑΣ ΜΗΝΙΑΤΗΣ— ἠξεύρω μάλιστα πῶς ἡ ψυχὴ ὑπερβαίνει τοὺς ἀγγέλους, εἰς τοῦτο, ὅτι οἱ ἄγγελοι δὲν λέγονται εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ· ἡ ψυχὴ εἶναι τὸ μέγα ἔργον τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἕνα ζωντανὸν ἐκτύπωμα τῆς ἁγίας Τριάδος· Ὦ κάλλος τῆς Ψυχῆς ἀνεκλάλητον».

3 (φ. 4$^{\beta}$) «Τιμητικὴ προσκύνησις τῶν εἰκόνων, καὶ τῶν ἁγίων».

4 (φ. 50$^{\beta}$) «Περὶ ἐλπίδος, καὶ τῶν ἐλπιζομένων. Κεφ. ε'—ον'. Καὶ τὶ πρᾶγμα, εἶναι ἡ ἐλπίδα, καὶ ποῖοι εἶναι οἱ καρποί της: ~ ....»

5 (φ. 57$^{\beta}$) «Περὶ προσευχῆς».

6 (φ. 76$^{\beta}$) «Ἄρξον ἐντεῦθεν ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ Περὶ μικρᾶς θεολογίας.... «Περὶ μικρᾶς Θεολογίας, καὶ ὀλίγας ἀποκρίσεις».

7 (φ. 82$^{\alpha}$) «Περὶ πῶς γίνονται τὰ σύνεγφα· καὶ περὶ πῶς γινεται τὸ χιόνι· ἡ βροχή· τὸ χαλάζι· ἡ ἀμούχλη· ἡ πάχνη· ἡ δροσία· καὶ ὁ κρύσταλλος.»

8 (φ. 84$^{\beta}$) «Περὶ τὰ δώδεκα ὄρη τῆς γῆς».

Ἐν φ. 5$^{\alpha}$ ἀναγινώσκομεν τοὺς ἑξῆς στίχους καταλογάδην γεγραμμένους:

Ὦ ὕψιστε παμβασιλεῦ, κἀμὲ τὸν γεγραφότα
λύσιν πταισμάτων δώ|ρησαι πολλὰ ἡμαρτηκότα.
Ἡ μὲν χεὶρ ἡ γράψασα | σήπεται τάφω,
ἡ δὲ γραφὴ μένει εἰς ἀπεράντους αἰῶνας· : · : :~
μεθ' ὅ: π(απᾶ): Γαλακτίων(ος) πόν(ος):

Ἐν φ. 51$^{\alpha}$ μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 3 ἀναγεγραμμένου κειμένου ἀναγινώσκομεν:

Τὸν δακτύλοις γράψαντα τὸν κεκτημένον
τόν ἀναγινώσκοντα | μετ' εὐλαβείας·
φύλαττε τούς τρεῖς, ὦ τριὰς παναγία.: ~
θεοῦ το δῶρον, κ(αὶ) Γαλακτίων(ος) πόν(ος)
[ἔῤῥωσθε·
Π(απᾶς): Γ(α)λ(α)κτ(ίω)ν.

Ἐν φ. 75$^{\beta}$—76$^{\beta}$ ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς:

Τέλ(ος), τῷ δὲ θεῷ, κλέ(ος), ἔῤῥωσθε οἱ ἀναγινώσκοντες.:~
π(απᾶ): Γ(α)λ(α)κτ(ιω)ν(ος) πόν(ος).

Ἐἂν ἀθροισθῶσι πάντες οἱ ὄρνοις ἀδελφοὶ, φαίην ἂν παραβολικῶς τό τοῦ μύθου ἕκαστ(ος) τὸ οἰκεῖον ἄρας πτερόν, ἀπέμεινεν ὁ κολι(ὸς), κολι(ὸς)· οὕτωσίπως ἔοικεν τανῦν ἐπ' ἐμοί: ~

Ὅν τρόπον τῶν τοῦ ὠκεανοῦ, ναμάτων ἀφθόνως ἐκχεομένων, πάντα τὰ ποτάμια τῶν ὑδάτων τὴν οἰκείαν, ἀπεκδεχόμενα συμπλήρωσιν, τὸ καθῆκον ἑαυτοῖς μέρ(ος), ἐκ τούτων ἀποκληροῦνται

καὶ ἀπαρτίζονται· τὸν αὐτόν τρόπον, καί τοὐμόν γ' ἔμμουσον τουτὶ βιβλιάριον καθ' εἱρμὸν τό τοῦ λόγου, βαδίσαν, καὶ τὰ τελικὰ τῆς τεσυμπληρώσεως ἀυτοῦ, κ(αὶ) συστάσεως, ὡς παρά τινος ὠκεανοῦ παρὰ τῶν πάλαι[..... φερόντων ὄνομα] ἐρανισάμενόν τε καὶ οἰονεὶ ἀπομάξαν, ταῖς σοφαῖς αὐτῶν [θεολογικαῖς] ὑποθήκαις ἐντέχνως· καὶ ἐναρμονίως συγκειμέναις, ὡσπερεί τισι σεμνῶν, ἠθῶν στέμμασι συντέτακται, καὶ συγκεκρότηται. Κατεπεῖξαν με τοιγαροῦν τό τούτου χρήσιμον, μεθ' ὅσης πλείστης φιλοτιμίας τὴν πρὸς σέ μου εὔνοιαν, δηλῶσαι ἠνάγκασε, καὶ οὐδέποτε ἔξαρνόν με ταύτης γενέσθαι. Ἀλλ' ἀείποτε ἐν τοῖς στέρνοις μου διὰ τὸ ἀκραιφνὲς τάυτην περιφέρειν ἐπιτρέπει. Ἵνα δὲ μὴ τὰ τῆς φιλίας, τῆς πρὸς ἀλλήλους σώζηται μόνοις ἐν λόγοις, ἀλλὰ καὶ σύμβολον, ᾗ τῆς κατ' αὐτὴν διαμονῆς, ἰδοὺ προπεφώνηταί σοι, τοῦτό γε τό συνοπτικὸν βιβλιάριον, μικρόν μὲν ὄν, σοφὸν ‖(φ.76ᵃ) ὄν, σοφὸν δὲ, καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσι μάλιστα ἐν εὐλαβείᾳ, οὐ τὸ τυχὸν κέρδ(ος) παρέχειν δυνάμενον, καὶ τῆς τῶν πάλαι σοφ(ῶν) [.... ἀνδρ(ῶν) δέ] μνείας λαμπτὴρ ἔσεται φαεινότατος καὶ δὴ ὦ φιλότης, τό μικρὸν τοῦτο δώρημα, κ(αὶ) δι' αὐτοῦ τὸ πρὸς σέ μου ἀρτιλαμπὲς φιλικὸν καθῆκον, ἀποδεξάμεν(ος), μοναῖς ταῖς μυχοτάταις, τῆς σῆς ἐφετωτάτης μοι εὐνοίας διὰ βίου με πάντων ἐμφιλοχωρεῖν, οὐκ ἀπαξιώσεις. ἔρρωσο.: ∼∼∼

Τῆς σῆς τιμιότητος, δοῦλ(ος) ταπειν(ός), καὶ ἐλάχιστ(ος)· ἐν ἱερεῦσι ‖(φ.76ᵇ) ρ̄ευσιν, ἐλαχι ϛ̄ότερ(ος), τὸ δὲ ἐλάχιστον· κατὰ τὸν μέγαν Χρυσόστομον, δὲν δηλοῖ ἄλλο τίποτες, πάρεξ ὑπόδικ(ος) κολάσεως· ὡς ἔτι μήτε οὐραν(ὸς) χωρίς νεφελ(ῶν) πώποτε· ἀλλ' οὐδὲ γραφὴ χωρὶς σφάλμα. Ἐκ τούτου ἐλπίζομεν εἰς τὴν καλοκἀγαθίαν, τῶν ἀναγινωσκόντων, νὰ τὰ συμπαθήσωσιν.: ∼ ∼ ∼ ∼ ∼ ∼

Ὁ οικτρ(ὸς) Π(απᾶς) Γαλακτίων κ(αὶ) δοῦλ(ος).

Πιθανῶς ὁ ἱερεὺς Γαλακτίων νὰ εἶναι ὄχι μόνον βιβλιογράφος, ἀλλὰ καὶ συμπιλητὴς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος θεολογικοῦ συνταγματίου. Ἀσφαλῶς ὁ ἱερεὺς καὶ βιβλιογράφος Γαλακτίων οὗτος πρέπει νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν ἐκ Στρεζόβης τῶν Καλαβρύτων καταγόμενον ὁμώνυμον διδάσκαλον· ἐδίδαξεν οὗτος καὶ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Στρεζόβῃ καὶ

ἀλλαχοῦ καὶ μάλιστα ἐν Σοπωτῷ τῶν Καλαβρύτων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος.[1]

Ἡ στάχωσις τοῦ κώδικος εἶναι ἐξηρθρωμένη.

4

Χάρτης. Διαστ. 0,11 X 0,154. Αἰὼν XVIII. Φ. 28

1 (φ. $1^{α}$–$8^{β}$) Διάφοροι εὐχαί, ἐν αἷς μία ἐπ' ὀνόματι «τοῦ ἁγίου ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΗΜΙΤΟΥ», ἀρχομένη διὰ τῶν λέξεων: Κύριε ἀγαθήν μοι τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ ἀναμάρτητον δώρησαι...

2 (φ. $9^{α}$–$27^{α}$) «Εὐχαὶ κατὰ ἀλφάβητον, ἐν εἴδει οἴκων, εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, κατανυκτικαί, καὶ ὡραῖαι, ἀρχόμεναι μὲν ἀπὸ τῆς θεολογίας, καὶ τελευτῶσαι μέχρι τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, περιέχουσαι δὲ κατὰ τάξιν, δοξολογίας, εὐχαριστίας, ἐξομολογήσε.ς καὶ αἰτήσεις»

3 (φ. $27^{β}$–$28^{β}$) «Ἐπιστολὴ ΠΟΥΠΛΙΟΥ, ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ ΑΝΔΡΟΣ, ΤΟΥ ΛΕΥΤΟΥΛΟΥ, ἀπεσταλμένη ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ πρὸς τὴν γερουσίαν τῆς Ῥώμης, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ λατινικοῦ».

Ἀρχ.: Ἐφάνη κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους, ἄνθρωπός τις, μεγίστης ἀρετῆς... —Τελ.:... ὁ εὐμορφώτερος ἄνθρωπος, ὅπου νὰ ἐφάνη εἰς τὴν γῆν.

4 (φ. 28β) «Μαρτύρια ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΟΥ ΤΟΥ ΦΛΑΒΙΟΥ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Τὰ ὑπ' ἀριθ. 2–4 ἐγράφησαν ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρός, ἡ ὁποία εἶναι ἄλλη ἐκείνης, ἡ ὁποία ἔγραψεν τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 κείμενον.

Συνεστάχωται τὸ χειρόγραφον μετ' ἐντύπου, οὗ ὁ τίτλος λέγει: «Βιβλίον καλούμενον Θηκαράς. Ἐν ᾧ εἰσὶ γεγραμμένοι ὕμνοι τε, καὶ εὐχαὶ εἰς δόξαν τῆς ὑπερυμνήτου, κ(αὶ) ἀδιαιρέτου Τριάδος, Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος. Μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθὲν παρὰ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ ΜΑ·Ι·ΩΤΟΥ[2], ΤΟΥ ΕΚ ΚΥΔΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ. Con licenza de' superiori. (Σῆμα τοῦ τυπογραφικοῦ οἴκου τοῦ Νικολάου Σάρου) Ἐνετίησι. 1691. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ. ᾳχ ἡα'.»[3]

---

1) Ταῦτα πρὸ πάντων κατὰ τὸ ἀνέκδοτον ἔργον τοῦ Ἰωαννου Λαμπροπούλου «Περὶ τῆς Πελοποννησιακῆς Παιδείας ἐπὶ Τουρκοκρατίας (πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 203). Πρβλ. ἀφ' ἑτέρου *Γ. Παπανδρέου* ἐν «Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας», τόμ. Δ' (1892) σελ. 281 κ. ἑ. *Τρ. Ε. Εὐαγγελίδην*, Ἡ Παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας (Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ἀπὸ τῆς Ἁλώσεως μέχρι Καποδιστρίου). Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1936, σελ. 360.

2) Περὶ τοῦ ἐπωνύμου τούτου πρβλ. *Κ. Ἄμαντον* ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἑλληνικά», τόμ. Η' (1935) σελ. 209 κ. ἑ.

3) Ἐλλείπει παρὰ *É. Legrand*, Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par des Grecs aux XVIIème siècle. Τόμ. I-V. Ἐν Παρισίοις 1894-1903.

Ἀποτελεῖται τὸ βιβλίον τοῦτο ἐξ 158 σελίδων, ὧν καὶ διαστάσεις εἶναι 0,11 X 0,155. Ἐν σελ. γ' — 5 κεῖται προσφώνησις :

«Τῷ πανοσιωτάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις, καὶ πνευματικοῖς Πατράσι Κυρίῳ Ματθαίῳ τῷ Λεσβίῳ, καὶ πᾶσι τοῖς τοῦ Ἁγίου Ὄρους πανοσιωτάτοις Καθηγουμένοις, καὶ γέρουσιν, ὁ ἐν Μοναχοῖς ἐλάχιστος, Ἀγάπιος, τὴν προσήκουσαν κομίζει μετάνοιαν: — Ὁ Πολὺς πόθος, καὶ ἀνείκαστος εὐλάβεια ὁποῦ ἔχετε εἰς τὰς ἱερὰς ἀναγνώσεις τῶν Ἁγίων Μαρτύρων, καὶ θαυμασίων Ὁσίων, πανοσιώτατοι, μὲ ἐπαρακίνησε νὰ τυπώσω τοὺς ὡραιοτέρους βίους τῶν Ἁγίων[1], ὁποῦ εἰς τὸν Μεταφραστὴν εὑρίσκονται, διὰ νὰ πολυπλασιασθοῦν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον νὰ τοὺς ἀγοράζῃ πᾶς ἕνας μὲ πληρωμὴν ὀλίγην, ὅπως τύχω καὶ ἐγὼ ἀνάξιος διὰ ταύτης τῆς εὐποιΐας παρὰ θεοῦ συγχωρήσεως, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως, ἐπειδὴ ὅσα χρήματα ἐδί-‖δετε (σελ. 4) δετε πρότερον, νὰ σᾶς γράψουν ἕνα βίον μόνον ὁσίου, ἢ Μάρτυρος, ἀγοράζετε τώρα ὅλους τοὺς βίους ὁποῦ ἐτύπωσα. Ἂς Μετρήσῃ γοῦν πᾶς ἕνας πόσην εὐεργεσίαν, σᾶς ἐπροξένησα. Πρῶτον μὲν νὰ τοὺς πεζεύσω εἰς κοινὴν φράσιν, νὰ τοὺς γροικάῃ πᾶς ἄγροικος. Καὶ δεύτερον νὰ τοὺς τυπώσω, νὰ τοὺς ἀγοράζετε μὲ τόσον ὀλίγην ἔξοδον. Ἀλήθεια οἱ καλλιγράφοι γογγίζουσιν ἄγνωστα, καὶ μὲ κατακρίνουσιν ἀδιάκριτα, πῶς τοὺς ἐζημίωσα, καὶ δὲν εὐγαίνουσι πλέον τὴν ζωοτροφίαν αὐτῶν ἀπὸ τὸ ἐργόχειρον. Ἀλλὰ ἂς ἔχουν εἰς τὸν θεὸν τὴν ἐλπίδα τους, ὁ ὁποῖος τοὺς θέλει κυβερνήσει ὡς πλουσιόδωρος, καθὼς τρέφει τὴν οἰκουμένην ἅπασαν. Ἐγὼ ἐκοπίασα τόσον, διὰ νὰ ὠφελήσω τοὺς πολλοὺς καὶ ἂς ἔχω ἀπὸ τοὺς ἄλλους συγχώρησιν, καὶ ἂς κάμνουν ἄλλο ἐργόχειρον. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. Ἠξεύρωντας οὖν ἐγὼ πόσον εἶναι ἡ ἔνθεος προσευχὴ χρησιμοτέρα, καὶ προτιμωτέρα τῆς ἀναγνώσεως, ἐτύπωσα τὸ Θ(εοτο)κάριον, καὶ τοῦτο τὸ θαυμάσιον βιβλίον τοῦ ἱεροῦ Θηκαρᾶ. Τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὴν ποσότητα φαίνεται λίαν βραχύ, καὶ μικρότατον, εἰς δὲ τὴν ποιότητα, καὶ θεολογίαν εἶναι ἄποσον καὶ ἀνείκαστον. Καὶ προξενεῖ εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας πλοῦτον ἄσυλον, καὶ μακαριότητα αἰωνίζουσαν. Ἐπειδὴ οἱ ὕμνοι του εἶναι πολλὰ ὡραιό- ‖ (σελ. 5) τατοι εἰς δόξαν τῆς ὑπερουσίου, καὶ ὑπερενδόξου Τριάδος, Πατρός, υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀντάμα μὲ τοὺς ὁποίους ἐτύπωσα, καὶ τὸ ψυχοσωτήριον Ψαλτήριον, ὅτι αὐτὰ τὰ δύο βιβλία εἶναι τὰ ἀναγκαιότερα ἀπὸ ὅλα, καὶ χρησιμώτερα. Καὶ αὐτὰ ἔχουσι πόθον πολὺν νὰ ἀναγινώσκουν πάντες οἱ εὐλαβεῖς Μ ο ν ά σ τ ρ ι α ι. Ὅθεν διὰ νὰ ὠφελήσω καὶ εἰς τοῦτο τοὺς ἀδελφούς μου ἐξοδίασα ἀπὸ λόγου μου, καὶ ἐτύπωσα ταύτην τὴν βίβλον. Τὴν ὁποίαν ἀφιερώνω τῇ σῇ αἰδεσιμότητι, καὶ δέομαι μετὰ πάσης εὐλαβείας πάντων ὑμῶν, οὐ μόνον τῶν ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἄθω, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῇ Κρήτῃ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ὑφηλίῳ ἡσυχαζόντων ἀδελφῶν,

---

1) Πρβλ. *É. Legrand*, ἔνθ' ἀνωτέρω, τόμ. III, σελ. 6, ἀριθ. 644.

τοῦ πρεσβεύειν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν μου, ὅπως λυτρωθεὶς τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως, ἐπιτύχω τῆς αἰωνίου Μακαριότητος. Ἔρρωσθε». Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ σελίδι, 158, ἀναγινώσκομεν: «ΑΓΑΠΙΟΣ. Γινώσκετε οἱ ἀναγινώσκοντες, ὅτι τὴν παροῦσαν βίβλον ἐτύπωσα διὰ νὰ τὴν ἀναγνώθη πᾶς ἕνας μοναχὸς εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του, ὅτι ἄλλο βιβλίον δὲν εἶναι ψυχωφελέστερον ἐτούτου, καὶ ὡραιότερον. Λοιπὸν ὅστις τὸ ἀγοράσει, ἢ ἀναγνώθει το, ἢ ὄχι δὲν με μέλλει, ἀμὴ ὅστις τὸ λάβη χάρισμα ἀπὸ λόγου μου, καὶ δὲν τὸ διαβάζει καθ' ἑκάστην, τὸν ἐγκαλῶ εἰς τὴν ὥραν τῆς κρίσεως, νὰ δώσῃ ἀπολογίαν διὰ ταύτην του τὴν ἀμέλειαν, διότι ὑρεστεῖ [γρ. ὑστερεῖ] τοσαύτης ψυχικῆς ὠφελείας ἐμένα, καὶ ἐκεῖνον τὸν ἄλλον, ὁποῦ τὸ ἤθελεν ἔχῃ νὰ τὸ ἀναγνώθῃ κατὰ τὸν πόθον μου. Ἔτι δὲ ἂς βιάζῃ πᾶς ἕνας τὸν ἑαυτόν του ὅσην ὥραν προσεύχεται, νὰ στέκῃ μὲ εὐλάβειαν, καὶ φόβον τόσον, ὅσον ἤθελεν ἔχῃ ἐὰν ἔμπροσθεν ἐπιγείου βασιλέως ἐστέκετο, καὶ ὅσον ἔχει εὐλάβειαν τόσον μισθώνεται περισσότερον. Εἰς δὲ τὰ Τριαδικὰ τροπάρια κάμνετε ἕως τὴν γῆν τρεῖς ἢ μίαν μετάνοιαν. Τόσον ἐδὼ εἰς τὸν Θηκαρᾶν, ὥσπερ καὶ εἰς τὸ τριώδιον, καὶ εἰς κάθε ἄλλο βιβλίον, ὁποῦ νὰ ἔχῃ τῆς ὑπερουσίου Τριάδος τροπάριον, καθὼς προσκυνοῦμεν, ὅταν ψάλλωμεν τὴν τιμιωτέραν. Καὶ ὅστις ἀμελήσῃ εἰς τοῦτο ἂς ὄψεται. ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΥΜΝΩΝ».

Στάχωσις μετὰ πινακίδων, αἵτινες ἐπὶ μέρους ἔχουσι σχηματισθῆ ἐκ γραπτῶν φύλλων.

ΠΑΡΑΤΥΠΩΜΑ. Ἀνωτέρω, σελ. 208, ὑποσημ. 2, κατὰ λάθος ἐτυπώθη: Παρετυμολογικῶν ἀντὶ: Παρετυμολογικῶς.